

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
державного управління,
публічного адміністрування
та економічної політики
Протокол № 2 від 30.08.2024 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

МАКРОЕКОНОМІКА

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань **07 “Управління та адміністрування”**

Спеціальність **071 “Облік і оподаткування ”**

Освітній рівень **перший (бакалаврський)**

Освітня програма **“Облік і аудит”**

Статус дисципліни

обов’язкова

Мова викладання, навчання та оцінювання

українська

Розробник:

к. е. н.,
доцент

Підписано КЕП

підписано кеп

Олена КЛІМЕНКО

Завідувач кафедри
державного управління,
публічного
адміністрування
та економічної політики

Наталія ГАВКАЛОВА

Гарант програми

Ольга ФАРТУШНЯК

**Харків
2024**

ВСТУП

У сучасних умовах посилення взаємозалежності світових ринків розуміння механізмів взаємодії економічних суб'єктів на макрорівні, аналіз глобальних і регіональних тенденцій, а також усвідомлення ролі держави в забезпеченні економічної стабільності є невід'ємними складовими успішного функціонування національної економіки.

Навчальна дисципліна «Макроекономіка» має важливе значення для майбутнього фахівця, оскільки дозволяє отримати надійний фундамент знань механізму функціонування на рівні національної економіки, обґрунтованих світовою та вітчизняною наукою; дістати вмінь та навичок з моделювання поведінки суб'єктів на макроекономічному рівні, апробованих економічною практикою; отримати певні компетентності для формування успішної практичної діяльності.

Мета навчальної дисципліни: формування системи знань теорії та практики щодо механізму функціонування національної економіки на основі макроекономічних теорій, концепцій, моделей, обґрунтованих світовою та вітчизняною наукою й апробованих економічною практикою і набуття відповідних професійних компетентностей, що забезпечують формування соціально-економічної поведінки..

Завданнями навчальної дисципліни є:

- засвоєння основ функціонування і розвитку економіки на національному рівні;
- апробоване економічною практикою моделювання поведінки суб'єктів національної економіки в сучасних умовах господарювання.

Об'єктом навчальної дисципліни є процес регулювання економіки на національному рівні господарювання в сучасних умовах для подальшого соціально-економічного розвитку держави.

Предметом навчальної дисципліни є сучасні концепції, методичні підходи щодо регулювання національної економіки.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Програмні результати навчання та компетентності, які формує
навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
ПР01	СК1
ПР02	СК1
ПР05	СК1
ПР07	СК1
ПР21	СК1

Де: ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР02. Розуміти місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування господарської діяльності підприємств.

ПР07. Знати механізми функціонування бюджетної і податкової систем України та враховувати їх особливості з метою організації обліку, вибору системи оподаткування та формування звітності на підприємствах.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Аналіз основних ринків економіки.

Тема 1. Макроекономіка як наука.

1.1. Місце макроекономіки в системі економічних наук. Вступ до макроекономіки. Місце макроекономіки в економічній науці. Макроекономіка як теоретична основа економічної політики. Взаємозв'язок макроекономіки та мікроекономіки.

1.2. Предмет, об'єкт та суб'єкти макроекономіки. Предмет макроекономіки. Економічна система як об'єкт макроекономіки.. Сутність економічної політики та її види. Функції макроекономіки. Етапи розвитку макроекономіки. Основні макроекономічні школи: меркантилізм, фізіократи, класична школа, марксизм, кейнсіанство, монетаризм, теорія раціональних очікувань, економіка пропозиції, інституціоналізм.

1.3. Основні проблеми і основні поняття та показники макроекономіки, їх взаємозв'язок. Роль держави у вирішенні основних макроекономічних проблем. Макроекономічна політика та її види. Фіскальна, монетарна, зовнішньоекономічна та соціальна політики. Результативність політики, її залежність від політичних факторів.

1.4. Основні методи макроекономіки. Методологія макроекономіки. Методи дослідження національної економіки. Макроекономічне моделювання.

Графічні моделі, їх значення та основні правила побудови. Ендогенні та екзогенні змінні макроекономічних моделей. Номінальні і реальні змінні.

Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків.

2.1. Система національних рахунків. Національні рахунки як фактологічна база макроекономіки. Методологічні принципи побудови системи національних рахунків (СНС). Основні категорії СНС: додана вартість, інституційні одиниці, сектори, операції, рахунки. Відмінність СНС від балансу народного господарства.

2.2. Валовий внутрішній продукт (ВВП) та валовий національний дохід (ВНД). Методи обчислення ВВП. Тіньова економіка. Поняття ВВП. ВВП та ВНД, їх співвідношення. Вимірювання ВВП та проблеми, що пов'язані з ним. Методи обчислення ВВП: виробничий, розподільчий (по доходам) та метод кінцевого використання (по витратам). Тіньова економіка. Співвідношення між потенційним і фактичним ВВП. Роль цінового фактора у вимірюванні ВВП. Номінальний і реальний ВВП. Показники рівня цін. Індекси цін. Індекс споживчих цін (ІСЦ). Індекс цін виробника. Дефлятор ВВП. Відмінність між ІСЦ та дефлятором ВВП. Зведення номінального ВВП до реального ВВП. Інфлювання і дефлювання.

2.3. Макроекономічні показники на чистій основі. Чистий внутрішній продукт, національний дохід та зв'язок між ними. Національне багатство. Нематеріальне багатство. Показник чистого економічного добробуту (ЧЕД). Індекс людського розвитку (ІЛР).

Тема 3. Ринок праці

3.1. Зайнятість та безробіття. Повна зайнятість, неповна зайнятість, надмірна зайнятість та рівень безробіття. Основні види безробіття: фрикційне, структурне, циклічне. Причини безробіття. Повна зайнятість, природне безробіття та потенційний ВВП. Відставання фактичного ВВП від потенційного (розрив ВВП). Соціальні наслідки безробіття.

3.2. Ринок праці та механізм його функціонування. Попит, пропозиція і ціна на ринку праці. Класична теорія ринку праці. Кейнсіанська теорія ринку праці. Теорія гнучкого ринку праці.

3.3. Державне регулювання зайнятості. Державна політика зайнятості населення. Стимулююча політика як метод зменшення безробіття та її інфляційні наслідки. Висновки кривої Філіпса для політики зайнятості. Державні програми сприяння зайнятості.

Тема 4. Товарний ринок

4.1. Сукупний попит. Сукупний попит, його сутність та відмінність від ринкового попиту. Цінові чинники сукупного попиту; причини від'ємного нахилу кривої сукупного попиту. Нецінові чинники сукупного попиту та їх вплив на його криву.

4.2. Сукупна пропозиція. Сукупна пропозиція, її сутність. Графічна модель сукупної пропозиції. Класична модель сукупної пропозиції і виробнича функція. Крива сукупної пропозиції в довгостроковому періоді і її переміщення. Крива сукупної пропозиції в короткостроковому періоді. Теорії сукупної пропозиції. Зміна цін і реального ВВП на різних ділянках короткострокової сукупної пропозиції. Нецінові чинники сукупної пропозиції.

4.3. Рівновага сукупних попиту і пропозиції. Модель AD – AS як базова модель економічної рівноваги. Порушення рівноваги змінами в сукупному попиті та механізми її відновлення. Ефект храповика. "Перегріта економіка". Порушення рівноваги змінами в сукупній пропозиції та механізм її відновлення.

Тема 5. Грошовий ринок

5.1. Механізм функціонування грошового ринку. Грошова пропозиція та грошові агрегати. Попит на гроші для угод, попит на гроші як активи та їх графічна інтерпретація. Класичний та кейнсіанський підходи до функції попиту на гроші. Процентна ставка: сутність, основні види та чинники, що впливають на її рівень. Мотиваційна роль реальної процентної ставки для встановлення рівноваги на грошовому ринку.

5.2. Банківська система та грошова пропозиція. Основні функції комерційних банків. Банківські резерви. Банківський механізм розширення грошової пропозиції на основі депозитного мультиплікатора. Грошова пропозиція з урахуванням депозитних та готівкових грошей. Грошова база, грошовий мультиплікатор і грошова пропозиція.

Тема 6. Інфляційний механізм

6.1. Інфляція: сутність та основні види. Темп інфляції та методи його обчислення. Види інфляції залежно від її темпів. Очікувана та неочікувана інфляція за теоріями адаптивних та раціональних очікувань. Види інфляції за джерелами виникнення: Причини інфляції. Кейнсіанська та монетарна концепції щодо причин інфляції.

6.2. Механізм розвитку інфляції. Інфляція попиту, інфляція витрат та їх графічна інтерпретація. Крива Філіпса як аналітичний засіб стабілізаційної політики держави в короткостроковому та довгостроковому періодах. Стагфляція. Антиінфляційна політика.

Змістовий модуль 2. Аналіз і структура складових економічної політики держави

Тема 7. Споживання домогосподарств

7.1. Споживання. Доходи домогосподарств як джерело споживання. Доходи і витрати домогосподарств в моделі економічного кругообігу. Складові та розподіл особистого доходу та особистого наявного доходу в приватній закритій економіці. Заощадження та споживання домогосподарств. Економічна нерівність та способи її оцінювання. Крива Лоренца. Споживання

як функція наявного доходу. Використовуваний дохід і споживання. Функція споживання. Автономне споживання та чинники, що на нього впливають. Чинники споживання, не пов'язані з поточним доходом.

7.2. Кейнсіанська модель поведінки споживача. Кейнсіанська функція споживання. Сучасна модифікація функції споживання. Середня та гранична схильність до споживання та заощаджень. Чинники, що впливають на граничну схильність до споживання та заощаджень. Динаміка середньої схильності до споживань та заощаджень.

7.3. Функції споживання з урахуванням фактора часу. Теорія Фішера про міжчасовий вибір споживача. Міжчасовий вибір споживача. Гіпотеза життєвого циклу Модільяні. Функція споживання за гіпотезою життєвого циклу. Гіпотеза постійного доходу. Функція споживання за гіпотезою гіпотезою постійного доходу.

Тема 8. Приватні інвестиції

8.1. Заощадження та інвестиції. Заощадження як функція наявного доходу. Чинники заощадження. Вибір заощадником активу. Види заощаджень. Рівень заощаджень. Рівновага між заощадженнями та інвестиціями. Класичний та кейнсіанський механізм урівноваження заощаджень з інвестиціями.

8.2. Інвестиції в основний капітал. Функціональна роль інвестицій. Економічний зміст інвестицій. Кейнсіанська та неокласична інвестиційна функція. Відсоткова ставка як чинник інвестиційного попиту. Номінальна та реальна відсоткова ставка. Податок на прибуток і чиста прибутковість інвестицій. Крива сукупного попиту на інвестиції. Чинники автономних інвестицій і їх вплив на криву інвестиційного попиту.

8.3. Визначення прибутковості інвестиційних проектів. Методи визначення прибутковості інвестиційних проектів: бухгалтерський та дисконтованої вартості.

Тема 9. Сукупні витрати і ВВП

9.1. Модель „витрати-випуск”. Сукупні видатки та їх складові. Рівноважний ВВП. Визначення рівноважного ВВП на основі методу "видатки - випуск". Фактичні та заплановані видатки. Модель "кейнсіанський хрест".

9.2. Модель „вилучення-ін'єкції”. Визначення рівноважного ВВП за методом "вилучення – ін'єкції". Система вилучень та ін'єкцій в економічному кругообігу. Роль запасів у досягненні економічної рівноваги в короткостроковому періоді. Заплановані та незаплановані інвестиції. Ринок позичкового капіталу та його роль у забезпеченні рівноваги між заощадженнями та інвестиціями.

9.3. Мультиплікатор витрат. Автономні та індукційні витрати. Механізм мультиплікації автономних витрат. Ефект мультиплікатора та його математична і графічна інтерпретація.

9.4. Рівноважний ВВП в умовах різного рівня зайнятості. Сукупні витрати і потенційний ВВП. Рецесійний розрив як наслідок дефіциту

автономних витрат. Графічна та математична інтерпретація рецесійного розриву. Інфляційний розрив як наслідок надмірних автономних витрат.

Тема 10. Економічна динаміка

10.1. Джерела економічного зростання. Економічне зростання: сутність, основні чинники та типи. Економічне зростання та економічний розвиток. Трансформація виробничих факторів у продукт. Внесок окремих факторів в економічне зростання. Залишок Солоу. Економічне зростання на основі моделі AS-AD і кривої виробничих можливостей.

10.2. Основні моделі економічного зростання. Неокейнсіанські моделі Р. Харрода й Е. Домара. Неокласична модель економічного зростання Солоу. Основні передумови моделі. Вплив запасу капіталу на економічне зростання. "Золоте правило" нагромадження як критерій максимізації рівня споживання. Вплив приросту населення на економічне зростання.

10.3. Проблеми зростання економіки України. Проблема економічного зростання в різних групах країн та в Україні.

10.4. Економічні цикли. Сутність, види та структура. Основні фази економічного циклу та їх характеристика. Теорії щодо причин виникнення економічних циклів.

Тема 11. Держава в системі макроекономічного регулювання

11.1. Роль держави в економіці та основні функції держави. Взаємодія ринкової економіки з державою. Податки, витрати та позики держави. Основні функції держави як суб'єкта макроекономічного регулювання. Основні положення класичної теорії. Кейнсіанська теорія як теоретична база державного регулювання економіки. Держава в економічному кругообігу в умовах змішаної економіки. Відносини держави з іншими суб'єктами економічного кругообігу. Вплив держави на економічний кругообіг. Монетаризм як концепція розвитку зрілої ринкової економіки. Теорія економіки пропозиції. Теорія раціональних очікувань. Роль інформаційного середовища.

11.2. Сутність фіскальної політики держави. Дискреційна фіскальна політика. Мультиплікативний вплив державних закупівель і чистих податків на реальний ВВП. Мультиплікатор збалансованого бюджету. Автоматична фіскальна політика. Стабілізаційний вплив на економіку автоматичної фіскальної політики в умовах падіння та зростання виробництва. Ефект гальмування автоматичної фіскальної політики та необхідність її доповнення дискреційною політикою. Фіскальна політика з урахуванням пропозиції. Наслідки фіскальної політики на основі моделі "сукупний попит - сукупна пропозиція". Вплив зниження податків на ВВП згідно з теорією економіки пропозиції. Наслідки стимулювання податкової політики для державного бюджету. Крива Лаффера про залежність між податковими ставками і податковими надходженнями до бюджету. Фіскальна політика та державний бюджет. Вплив фіскальної політики та циклічних коливань на державний бюджет.

11.3. Сутність монетарної політики держави. Види, цілі та інструментарій монетарної політики. Монетарна політика в моделі AD – AS. Наслідки монетарної політики в коротко- та довгостроковому періодах.

Тема 12. Зовнішньоекономічна діяльність

12.1. Платіжний баланс. Рахунок поточних операцій та його складові. Рахунок капітальних операцій та його зміст. Сутність та роль автономної статті "Помилки та упущення". Резервні активи як регулятивна стаття платіжного балансу.

12.2. Валютний курс. Валюта та її види. Форми котирування валютного курсу. Види валютного курсу залежно від режиму його формування. Двосторонній та багатосторонній валютні курси. Номінальний та реальний валютний курс. Паритет купівельної спроможності. Попит і пропозиція як чинники валютного курсу. Зв'язок валютного курсу з платіжним балансом.

12.3. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Вплив зовнішньої торгівлі на ВВП. Чистий експорт як компонент сукупних витрат. Гранична схильність до імпорту. Вплив чистого експорту на ВВП. Мультиплікатор витрат у відкритій економіці.

Перелік практичних (семінарських) завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Практичне завдання 1.	Макроекономічний кругообіг та структура економічної політики на макрорівні.
Тема 2. Практичне завдання 2.	Принципи побудови системи національних рахунків.
Тема 3. Практичне завдання 3.	Основні показники використання робочої сили
Тема 4. Практичне завдання 4.	Модель AD – AS як базова модель економічної рівноваги.
Тема 5. Практичне завдання 5.	Механізм функціонування грошового ринку.
Тема 6. Практичне завдання 6.	Темп інфляції та методи його обчислення.
Тема 7. Практичне завдання 7.	Зв'язок між диференціацією доходів і споживанням.
Тема 8. Практичне завдання 8.	Визначення прибутковості інвестиційних проектів.
Тема 9. Практичне завдання 9.	Графічна та математична інтерпретація інфляційного розриву.
Тема 10. Практичне завдання 10.	Економічне зростання на основі моделі AD-AS і кривої виробничих можливостей

Тема 11. Практичне завдання 11.	Роль держави в основних теоріях макроекономічного регулювання.
Тема 12. Практичне завдання 12.	Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1 - 12	Вивчення лекційного матеріалу
Тема 2-3, 5-12	Вивчення нормативної бази України
Тема 1-12	Підготовка до практичних занять

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні навчальної дисципліни доцільно використовувати: пояснювально-ілюстративний метод; метод проблемного викладу; евристичний метод; дослідницький метод.

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як: проблемні лекції (Тема 1), диспут (Тема 2, 4-6, 10), бесіди (Тема 3, 6-10), презентації (Тема 1-12), моделювання професійних ситуацій (Тема 11), кейс-стаді (Тема 4, 7-9), дебати (Тема 2, 4, 5, 7, 8, 10).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

для дисциплін з формою семестрового контролю залік: максимальна сума – 100 балів, мінімальна сума – 60 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: Індивідуальні навчально-дослідні завдання (30 балів), експрес-опитування (20 балів); письмова контрольна робота (20 балів), колоквіум (30 балів).

Семестровий контроль: Залік

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Дорнбуш Р., Фішер С., Стартц Р. Макроекономіка : пер. з англ. Київ : Основи, 2019. 704 с.

2. Крісчінз Г., Річардсон Р. Макроекономіка: глобальний підхід : пер. з англ. Львів : Літопис, 2021. 280 с.

3. Макро- та мікроекономіка [Електронний ресурс] : навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня / М. А. Мащенко, М. С. Бріль, О. М. Кліменко та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, доцента М. А. Мащенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 214 с. - Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27811>

4. Політична економія [Електронний ресурс] : навч. посіб. / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, І. Ф. Лісна [та ін.] ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (3,09 МБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. - 279 с. : іл. - Загол. з титул. екрану. - Бібліогр.: с. 273-278. - Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/22562>

5. Blanchard O. Macroeconomics. 8th ed. New York : Pearson, 2021. 590 p.

6. Macroeconomics [Electronic resource] : textbook / M. Bril, O. Klimentko, O. Ponomarenko et al. – Kharkiv : S. Kuznets KhNUE, 2020. – 237 p. (English) - Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24100>

7. Mankiw N. G. Macroeconomics. 10th ed. New York : Worth Publishers, 2020. 685 p.

Додаткова

8. Макконнелл К. Р., Брю С. Л. Економікс: принципи, проблеми і політика: пер. з англ. Київ : Хагар-Демос, 2020. 760 с.

9. Макро- і мікроекономіка . Методичні рекомендації до практичних робіт для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / укл. М. А. Мащенко, О. О. Пономаренко, Н. О. Степаненко; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (263 КБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. - 57 с. - Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/2490>

10. Мишкін Ф. С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків : пер. з англ. Київ : КНЕУ, 2019. 650 с.

11. Рогач О. І., Чумаченко М. Г. Макроекономічна політика та стратегії розвитку. Київ : Наукова думка, 2022. 520 с.

12. Теоретико-методологічні засади формування національної економічної системи в умовах інтеграції у світове господарство [Електронний ресурс] : монографія / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, М. А. Мащенко та ін. ; за заг. ред. канд. екон. наук, доцента М. С. Бріля. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 208 с. - Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21023>

12. Frydman R. Rethinking Expectations: the Way Forward for Macroeconomics / R. Frydman, E. S. Felps. – Princeton : Princeton University Press, 2012. – 309 p.

13. Sargent T. J. Macroeconomics at the Service of Public Policy / T. J. Sargent, J. N. Vilmunen. – Oxford : Oxford University Press, 2013. – 326 p.

Інформаційні ресурси

14. Сторінка курсу на платформі Moodle (персональна навчальна система). Розміщено: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=50514>. Державна служба статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

15. Міністерство фінансів України. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/>.

16. Національний банк України. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua>